

„Wszystkie stworzenia duże i małe”, czyli czy kurator jest drapieżny?

Cykl zajęć dotyczących sztuki współczesnej oraz zagadnień związanych z jej prezentacją. Podstawą projektu są filmy edukacyjne zrealizowane w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki.

Materiał zaproponowany w konspektach lekcji może być dowolnie modyfikowany przez nauczyciela w czasie jednej lub paru lekcji. W większości przypadków scenariusze lekcje stanowią bardzo rozbudowaną propozycję zajęć bazujących na materiałach filmowych.

Cele programu

Percepcja sztuki.

Uczeń:

- jest przygotowany do percepcji sztuki współczesnej jako nowej formy ekspresji wyrazu i realizacji plastycznej.
- pośrednio uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych i artystycznych (materiał filmowy zrealizowany na wystawach sztuki współczesnej prezentowanych w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki)
- przez analizę wybranych zagadnień związanych z polską sztuką współczesną poznaje kulturę i tradycję własnego narodu.
- potrafi samodzielnie dotrzeć do źródeł informacji na temat sztuki i zjawisk artystycznych zawartych w książkach, podręcznikach, encyklopediach, słownikach oraz mediach, np. internecie.
- korzysta z przekazów medialnych – filmów, DVD, internetu, technologii komputerowej i cyfrowej do uzyskiwania informacji i tworzenia własnej analizy formalnej oraz treściowej wskazanego dzieła plastycznego.
- zna najważniejsze w Polsce instytucje związane z wystawiennictwem sztuki współczesnej (galerie, muzea) oraz potrafi odszukać informacje na ich temat w mediach – np. w internecie.

Ekspresja przez sztukę.

Uczeń:

- wykazuje twórczą postawę w opisie i interpretacji świata.
- posiada umiejętność abstrahowania, tworzenia nowych skojarzeń i wyobrażeń.
- potrafi dokonać samooceny i oceny pracy plastycznej innych ludzi – artystów, rówieśników - pod względem merytorycznym i estetycznym.
- na podstawie przykładowych dzieł sztuki samodzielnie dostrzega między nimi związku, odnajduje analogie oraz tworzy historię pod wskazanym kątem tematycznym.
- umie pracować indywidualnie oraz w grupie nad realizacją zadania o charakterze twórczym.

Recepcja sztuki.

Uczeń:

- swobodnie posługuje się podstawowymi pojęciami oraz terminami plastycznymi związanymi z formami wypowiedzi artystycznej, wykorzystywanymi w sztuce współczesnej (sztuki plastyczne, architektura).
- rozróżnia omawiane na zajęciach prace na tle kultury, w której powstawały, przestrzeni geograficznej oraz w kontekście wydarzeń historycznych i przemian społecznych.
- posiada podstawowe informacje na temat malarstwa, rzeźby, architektury oraz przedstawicieli kierunków w sztuce współczesnej.
- analizuje dzieło sztuki według jego treści, formy i ekspresji wyrazu. Swobodnie określa jego charakter oraz wskazuje związki między wybranymi pracami.
- łączy wskazane wystawy sztuk wizualnych z tekstami dotyczącymi danych ekspozycji.

Temat lekcji:

„Wszystkie stworzenia duże i małe”, czyli czy kurator jest drapieżny?

Cele główne:

- Przedstawienie różnych sposobów ekspozycji sztuki współczesnej – zwrócenie uwagi na wielokierunkowość i różnorodność narracji w obrębie sztuk wizualnych.

- Zainteresowanie uczniów współczesnym życiem kulturalnym przez wskazanie, ważnych dla Polskiej sceny artystycznych prezentacji sztuki współczesnej.

Metody pracy: rozmowa dydaktyczna, działanie praktyczne.

Formy pracy: zbiorowa, grupowa, indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- Podręcznik, albumy i książki z reprodukcjami dzieł sztuki współczesnej (np. Sztuka Świata, t. 10, Trzeciak P., Włodarczyk W., Mrozek J., Warszawa 2001; Piotrowski P., Znaczenia modernizmu. W stronę historii sztuki polskiej po 1945 roku, Poznań 1999; Rottenberg A., Sztuka w Polsce 1945-2005, Warszawa 2005)

- Słowniki pojęć plastycznych (np. Słownik terminologiczny sztuk pięknych. Wydanie nowe, Warszawa 1997, PWN; Słownik sztuki XX wieku, Warszawa 1998, Arkady; Giżycki M., Słownik kierunków, ruchów i kluczowych pojęć sztuki drugiej połowy XX wieku, Gdańsk 2002, słowo/obraz terytoria; Leksykon Sztuki Polskiej XX Wieku: Sztuki Plastyczne, J. Chrzanowska-Pieńkos, A. Pieńkos, Poznań 1996)

- Wydrukowane fragmenty tekstów kuratorskich dotyczących wybranych wystaw z archiwum Zachęty Narodowej galerii sztuki ([HYPERLINK „http://www.zacheta.art.pl” www.zacheta.art.pl](http://www.zacheta.art.pl); załącznik do lekcji)

- Wydrukowane na kolorowym papierze definicje różnych typów wystaw.

Przebieg lekcji:

Rozmowa z uczniami na temat różnych sposobów ekspozycji sztuki współczesnej.

- Jakiego rodzaju wystawy?

Wyszczególnienie różnych typów wystaw pod kątem prezentowanych prac, np. wystawa sztuk wizualnych, wystawa architektoniczna ale także targi budowlane czy wystawa kotów rasowych (swobodne skojarzenia uczniów).

Wskazanie różnych sposobów prezentacji sztuki: wystawa stała, czasowa, cykliczna (biennale, triennale), międzynarodowa etc. W przypadku nieznamości pojęć wskazane jest użycie przez uczniów słownika terminów plastycznych.

- Gdzie może być prezentowana sztuka współczesna?

Jakiego rodzaju instytucja zajmująca się prezentowaniem sztuki współczesnej?

Zwrócenie uwagi na alternatywne przestrzenie wystawiennicze: obok muzeum, galerii wskazanie również przestrzeni publicznej (jako przykład może posłużyć nurt sztuki streetartowej lub net art, zob.: bibliografia)

- Jakiego rodzaju mogą mieć wystawy sztuki współczesnej?

- Do kogo są adresowane?

- Kto je tworzy, organizuje?

Prezentacja filmu.

Prezentacja pracy twórcy wystawy, czyli kuratora oraz wizualna dokumentacja jednej z wystaw zorganizowanych w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki.

UWAGA! W materiale filmowym pojawiają się terminy i pojęcia, na które nauczyciel powinien zwrócić szczególną uwagę i przybliżyć te zagadnienia uczniom. Są to:

Biennale – impreza artystyczna odbywająca się co dwa lata lub trwająca dwa lata. Do najbardziej znanych wystaw, które przybierają formę cyklicznych biennale należy La Biennale di Venezia ([HYPERLINK „http://www.labiennale.org/en/Home.html”](http://www.labiennale.org/en/Home.html) <http://www.labiennale.org/en/Home.html>) – dotyczące, na zmianę architektury (lata parzyste, np. 2010) i sztuk wizualnych (lata nieparzyste, np. 2009). W Polsce jedną z najbardziej znanych imprez odbywających się co dwa lata jest Międzynarodowe Biennale Plakatu, organizowane w Muzeum Plakatu w Wilanowie ([HYPERLINK „http://www.postermuseum.pl/pl/biennale”](http://www.postermuseum.pl/pl/biennale) <http://www.postermuseum.pl/pl/biennale>). Czy uczniowie znają jeszcze inne wystawy o takim charakterze?

Documenta – wystawa sztuki współczesnej odbywająca się co pięć lat w niemieckim mieście Kassel i trwająca 100 dni. Pierwsza wystawa documenta odbyła się w 1955 roku. Zorganizował ją, wraz z przyjaciółmi, profesor malarstwa z Akademii Sztuk Pięknych w Kassel – Arnold Bode. Odróżniała się od innych wystaw tego typu nową koncepcją przestrzeni wystawienniczej. Jej zadaniem, oprócz ekspozycji nowoczesnej sztuki, było ukazywanie idei wystawy artystycznej jako medium. (<http://www.documenta.de/>).

White cube - ang. biały kubik. Przestrzeń wystawiennicza pozbawiona jakichkolwiek elementów (architektonicznych, dekoracyjnych etc.), które mogłyby odciągać uwagę widza od prezentowanego w tej przestrzeni dzieła sztuki. W latach 50. XX wieku uważana za najbardziej obiektywną i uniwersalną przestrzeń prezentacji sztuki. Współcześnie często kojarzona z przestrzenią sacrum, która sama z siebie nadaje status dzieła sztuki, prezentowanemu w niej obiektowi.

Praca w grupach – rodzaje wystaw.

Kurator opowiada historię wykorzystując do tego dzieła sztuki: wybiera prace, porządkuje je i dzieli pod dowolnym kątem. Efektem jego pracy jest wystawa, która może dotyczyć bardzo różnych zagadnień i przybierać bardzo różne formy. Często wystawie towarzyszy katalog, który uzupełnia ekspozycję i wskazuje podejmowane na niej wątki. Wśród tekstów zebranych w takiej publikacji zazwyczaj czołowe miejsce zajmuje tekst kuratorski, czyli krótkie wyjaśnienie twórcy danej prezentacji, dlaczego podjął właśnie ten a nie inny temat.

Nauczyciel ma do dyspozycji 25 fragmentów tekstów kuratorskich wybranych wystaw z archiwum Zachęty (uczniowie podzieleni zostają na dwu, trzy osobowe zespoły). Na kolorowych kartkach znajdują się definicje różnych rodzajów ekspozycji. Zadaniem uczniów jest nazwanie wskazanej wystawy. Uwaga! – do jednej wystawy może pasować parę określeń. Po zakończonej pracy grupy prezentują „swoje” wystawy przed resztą klasy, opowiadając własnymi słowami o danej ekspozycji oraz argumentując wybór definicji. [w tym miejscu można posłużyć się także zdjęciami przestrzeni ekspozycyjnych – archiwum Zachęty]

Definicje:

Wystawa monograficzna – wystawa prezentująca twórczość jednego artysty. Może to być wystawa retrospektywna – ukazująca cały dorobek artystyczny w porządku chronologicznym lub ograniczona ramami czasowi prezentacja prac z wybranego okresu.

Wystawa zbiorowa – prezentacja twórczości większej ilości artystów. Mogą być oni zrzeszeni w grupie artystycznej lub działać niezależnie. W wielu przypadkach kurator dobiera twórców pod kątem podejmowanej przez nich problematyki, czasami konfrontując ze sobą ich prace.

Wystawa interaktywna – ekspozycja, w czasie której widz zostaje „zaproszony” do udziału w kształtowaniu jej formy i treści. Prace, prezentowane na tej wystawie nabierają pełnego znaczenia w chwili gdy widz ich „używa”, tzn. włącza się w proces ich tworzenia.

Wystawa tematyczna – kuratorski wybór prac, które dotyczą konkretnego zagadnienia. Może to być na przykład prezentacja sztuki danego regionu lub przegląd prac wykonanych w jednej technice wyrazu artystycznego.

Wystawa konkursowa – wystawa będąca rodzajem zawodów dla artystów. Odmianą takiej ekspozycji jest wystawa pokonkursowa, na której prezentowane są nagrodzone lub wyróżnione projekty.

Wystawa historyczna – prezentacja prac, odwzorowujących dany okres, wydarzenie, zjawisko historyczne. Odmianą takiej wystawy może być rekonstrukcja, będąca wiernym odtworzeniem wystawy lub wydarzenia artystycznego, które przeszły już do historii.

Wystawa problemowa – ekspozycja podejmująca trudny, problematyczny temat. Kuratorski wybór prac to często zadanie pytania publiczności: „a co Wy o tym sądzicie?”

Wystawa kolekcji – prezentacja dzieł sztuki zgromadzonych w prywatnej lub państwowej kolekcji. Może być to pokaz pełnej kolekcji lub kuratorski wybór prac, dotyczący wybranego tematu.

Wystawa jubileuszowa – ekspozycja zorganizowana z okazji rocznicy jakiegoś wydarzenia.

Teksty kuratorskie (+ sugerowane odpowiedzi)

Tadeusz Kantor Interior imaginacji 2005

Wystawa ta odbiega od większości dotychczasowych prezentacji dorobku Tadeusza Kantora przede wszystkim sposobem podejścia do tematu. Jej celem nie jest rekonstrukcja „modelowego”, usankcjonowanego przez samego artystę obrazu twórczości, ale próba ukazania tej twórczości z perspektywy współczesnego odbiorcy, wyrosłego na innych doświadczeniach kulturowych i obdarzonego inną wrażliwością wizualną. Mimo, że wystawa nie pomija niczego, co ważne, to w przeciwieństwie do typowych monografii, nie ogranicza się do uwarunkowanego historycznym kontekstem opisu dzieła. Stanowi raczej próbę takiej jego interpretacji, która pozwala zobaczyć sztukę Kantora jako zjawisko nieprzemijająco aktualne.

Kuratorzy: Marek Świca, Jarosław Suchan

Odpowiedź: wystawa monograficzna

Wilhelm Sasnal. Lata walki 2007/2008

Twórczość Wilhelma Sasnala sytuuje się pomiędzy odtwarzaniem codziennej rzeczywistości a problematyzacją malarstwa poprzez wprowadzenie szerszych kontekstów. [...] Szkielet Sasnala składa się z obrazów czerpanych z innych mediów – fotografii, filmów, książek, a świat przedstawiony w tym malarstwie postrzegany jest przez pryzmat pojedynczych wydarzeń z biografii artysty albo ważnych faktów ze „wspólnej historii” lub też z przypadkowych miejsc/czasu przestrzeni społecznej. Artysta koncentruje się także na samej warstwie malarskiej; pokazuje, z jakich elementów powstaje obraz i jak rozpoczyna się proces widzenia i „stawiania się” obrazu.

Tytuł wystawy – „Lata walki” – to cytat z propagandowego filmu o generale Karolu Świerczewskim, a także tytuł obrazu, z którym artysta długo się zmagał. Na wystawie prezentowane są obrazy z ostatnich kilku lat, których niejednolita stylistyka, rozpięta pomiędzy figuracją a abstrakcją, podejmuje grę z różnorodnymi konwencjami modernizmu. W wyborze tym można zobaczyć całe spektrum tematów, którymi dzisiaj interesuje się artysta.

Kuratorka: Maria Brewińska

Odpowiedź: wystawa monograficzna

Na własną rękę. Absolwenci pracowni Leona Tarasewicza 2006

Punktem wyjścia dla wystawy jest twórczość dziesięciu młodych artystów, których łączy fakt ukończenia Pracowni Malarstwa prowadzonej od 1996 roku przez Leona Tarasewicza w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. [...] Praca Tarasewicza z uczniami polega na odrzucaniu akademickich i artystycznych konwencji, nauce świeżego patrzenia na rzeczywistość i konsekwentnego przekształcania samodzielnych obserwacji w najbardziej odpowiednim, indywidualnie dobranym medium (nie tylko malarskim). [...] Ich różnorodne wypowiedzi artystyczne wybrane na wystawę nie mają jednego wspólnego mianownika; odnoszą się m.in. do architektury i przestrzeni jako nośników tożsamości i informacji o czynnikach społecznych, badają związki malarstwa z przestrzenią pozaartystyczną, podejmują kwestie stereotypów funkcjonujących w tekstach kultury oraz problemy związane z reprezentacją ciała, fizjologią i genetyką.

Kuratorka: Joanna Sokołowska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa

Warianty. Pracownia Kowalskiego 2006/2007 2007

Na wystawie Warianty Grzegorz Kowalski zamierza powrócić do prac wykonanych wcześniej i wykorzysta je w dwojaki sposób. Po pierwsze jako materialne relikty ze zbiorów muzealnych, po drugie jako ruchome obiekty, klisze, fotografie poddane nowej redakcji, reanimowane w innym czasie, kontekście i przez innych ludzi. [...] Dawne prace Grzegorza Kowalskiego zostaną przetestowane w grupie studentów i współpracowników artysty. Widzowie w Zachęcie zobaczą filmowe relacje z tych testów, ale też będą mogli osobiście przetestować np. kompozycję manipulacyjną. Zgodnie z założeniami Formy Otwartej widzowie mają pierwszorzędne znaczenie w animacji prac. Jeśli przyjmiemy, że współdziałanie i współuczestnictwo nieznanymi z imienia i nazwiska widzów tworzy kształt dzieła, to należy uznać podmiotowość tych współpracowników (testujących) jako współautorów obecnej redakcji dzieł.

Kuratorka: Julia Leopold

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, interaktywna

Teatr niemożliwy. Performatywność w sztuce Pawła Althamera, Tadeusza Kantora, Katarzyny Kozyry, Roberta Kuśmirowskiego i Artura Żmijewskiego. 2006

Wystawa Teatr niemożliwy prezentuje twórczość Tadeusza Kantora w kontekście współczesnej sztuki polskiej, dzieł Katarzyny Kozyry, Pawła Althamera, Roberta Kuśmirowskiego i Artura Żmijewskiego. Pojęcia: teatru, rzeczywistości przedstawionej i przedstawiającej, problem przenikania się sztuki i życia, rola i miejsce artysty w obrębie dzieła, artysta jako twórca i jako element spektaklu – to tylko niektóre z zagadnień w różny sposób interpretowanych przez każdego z tych artystów. Wystawa nie ma na celu ukazania formalnych podobieństw czy najczęściej nieistniejących prostych pokrewieństw i zależności pomiędzy Kantorem a młodą generacją twórców, ale raczej wspólnych problemów i zagadnień przy różnorodności ich postaw artystycznych.

Kuratorki: Hanna Wróblewska, Sabine Folie

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, problemowa

Interaktywny plac zabaw 2009

To wystawa całkiem wyjątkowa, podczas której pozwolimy dotknąć wszystkich „eksponatów”, a nawet pobawić się zabawkami-instalacjami.

Ten nietypowy plac zabaw będzie trochę jak laboratorium, w którym można eksperymentować i obserwować, co zdarzy się, gdy postąpimy w ten lub inny sposób. Zabawki podziałają na zmysły: wzroku, słuchu, dotyku i węchu (np. będzie można poczuć zapach kory i trawy). Niektóre instalacje powstały dzięki różnym technicznym sztuczkom: czujnikom ruchu, komputerom i kamerom, które zostały skrzętnie ukryte ;-)

Kuratorzy: Paweł Janicki, Zofia Dubowska-Grynberg

Odpowiedź: wystawa interaktywna

Nowa strefa. Sztuka chińska 2003

Wystawa „Nowa strefa. Sztuka chińska” pokazuje prace z ostatnich lat autorstwa 27 artystów z Chin oraz artystów chińskich działających poza Chinami. Prace te reprezentują różne media: instalacje, rzeźbę, fotografię, wideo, wideoinstalacje, malarstwo. [...] Wystawy podejmuje też problem „współczesności” sztuki chińskiej jako nowej strefy w obszarze sztuki świata. Krótka historia współczesnej sztuki chińskiej, często postrzegana przez porównania z linearnie rozwijającą się sztuką zachodnią, dla wielu krytyków ma charakter awangardy, opisywanej przy pomocy zachodniej terminologii.

Kuratorka: Maria Brewińska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

W norweskim lesie. Norweska sztuka ostatniej dekady 2004

Wystawa prezentuje dzieła dziesięciu wybitnych norweskich artystów średniego i młodego pokolenia. Prace pokazują najważniejsze tendencje dynamicznie rozwijającej się sceny artystycznej Norwegii. Zaproszeni do wystawy artyści posługują się wszystkimi dostępnymi współcześnie technikami. Znajdziemy tu liczne fotografie, instalacje wideo, malarstwo, a także rzeźbę. Cechy charakterystyczne dla powstającej od lat 90. w Norwegii i innych krajach skandynawskich sztuki to ironia, poczucie humoru, synkretyzm i rozmycie granic pomiędzy gatunkami. Wystawa w Zachęcie jest pierwszym w Polsce tak obszernym przeglądem współczesnej sztuki norweskiej.

Kuratorki: Anne Karin Jortveit, Magda Kardasz

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

czarny alfabet – konTEKSTY współczesnej sztuki afroamerykańskiej 2006

„czarny alfabet” to pierwsza w Polsce i w Europie zbiorowa prezentacja sztuki współczesnej tworzonej przez afroamerykańskich artystów. To próba gruntownej eksploracji tego jednego z najbardziej znaczących elementów kultury amerykańskiej, znanego zaledwie selektywnie lub niemal wcale nieznanego na „starym kontynencie”. Wystawa jest jednocześnie odpowiedzią na zainteresowanie polskiego społeczeństwa kul-

turą Stanów Zjednoczonych, w tym kulturą czarnych obywateli tego kraju, której tradycje w sferze wizualnej i muzycznej oraz jej współczesne przejawy wniosły unikalne osiągnięcia do dorobku światowego.

Kuratorka: Maria Brewińska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

Viva Mexico! 2007

Od drugiej połowy lat 90. meksykańska sztuka święci (ponownie) triumfy na świecie. Także w Polsce można było w ostatnich latach zobaczyć dzieła kilku współczesnych twórców z Meksyku. Wystawa „Viva Mexico!” prezentuje twórczość trzydziestu dziewięciu artystów lub grup ze średniego i młodego pokolenia. Ponieważ północne granice dawnego Meksyku obejmowały tereny należące obecnie do Stanów Zjednoczonych Ameryki i od lat będące obszarem dla emigracji, do udziału w wystawie zaprosiłam także artystów z Kalifornii, gdzie odsetek mieszkańców o latynoskich korzeniach jest największy w USA.

Kuratorka: Magda Kardasz

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

Malarstwo polskie XXI wieku 2006/2007

Wystawa „Malarstwo polskie XXI” wieku zbiera w jednej przestrzeni Zachęty Narodowej Galerii Sztuk wybrane dzieła ponad 60 artystów różnych pokoleń i różnych środowisk świadczących o potencjale, różnorodności i przemianach zachodzących w tej niegdyś najwyższej cenionej ze sztuk. Sytuacja malarstwa uległa zmianie w dobie zalewu mechanicznie produkowanych obrazów. Niektórzy artyści bronią jeszcze statusu malarstwa wywodzącego się z modernizmu, inni – jest ich już większość – podejmują dialog z ilustracjami gazetowymi, obrazami filmowymi i fotografią. Malarstwo wkracza w codzienność, artyści wybierają tematy trywialne, traktują dziedzictwo stylów i konwencji jako konceptualne środki wyrazu, przywołują kicz i stosują efekty nieudolności warsztatowych. Przy zmienionym statusie dzieła sztuki artyści chętnie posługują się formą cyklu czy serii, znajdują upodobania w szczególnie wielkich albo właśnie bardzo małych formatach, stosują napisy, przywołują cytaty, odrzucają prostokąt płótna i wychodzą z malowaniem bezpośrednio na ściany, tworząc dzieła efemeryczne, umierające z końcem wystawy. Do udziału w wystawie zostali zaproszeni również artyści rozciągający pojęcie malarstwa: performerzy, wlepkarze, twórcy video, których projekty traktują o sytuacji malarstwa i pozycji malarza w XXI wieku.

Kuratorka: Agnieszka Morawińska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

Mój świat. Nowa siła subiektywności 2007

Na wystawie prezentujemy prace najciekawszych designerów brytyjskich. [...] Pokazuje, w jaki sposób w ostatniej dekadzie zatępiły się granice pomiędzy sztuką, wzornictwem przemysłowym i rzemiosłem artystycznym – produkt design ma jednocześnie pewne cechy rękodziela, a z drugiej strony kojarzony jest bardziej z dziełem sztuki. Artyści często wykorzystują technologie masowego wytwarzania przedmiotów, produkując „funkcjonalne” dzieła sztuki. Ważną cechą designu staje się więc nacisk na wartości indywidualne – indywidualne historie i wzornictwo jako alternatywa dla świata zunifikowanych, komercyjnych marek. Wystawa dzieli się na cztery grupy tematyczne: technologia cyfrowa, warsztat, zagadnienie lokalności, ponowne wykorzystanie materiałów.

Kuratorzy ze strony polskiej: Magda Kardasz, Michał Stefanowski

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

Dokumentalistki – polskie fotografki XX wieku 2008

Wystawa „Dokumentalistki – polskie fotografki XX wieku” powstała w celu prezentacji dwóch obszarów marginalizowanych dotąd przez polską historię fotografii – nurt dokumentalny oraz fotografię autorstwa kobiet. Polska fotografia dokumentalna przybierała rozmaite odmiany i formy, nigdy jednak nie doczekała się usystematyzowania. Niewiele wiemy także o polskich fotografkach. Nawet osoby biegłe w dziedzinie historii polskiej fotografii potrafią zwykle wymienić zaledwie kilka nazwisk, podczas gdy historia skrywa ich wiele dziesiątek. Na wystawie prezentujemy prace 50 polskich dokumentalistek, mając jednocześnie świadomość, iż grono to stanowi jedynie wycinek zagadnienia. Mimo że wszystkie prezentowane na wystawie autorki były znane i doceniane w okresie swej aktywności, większość z nich jest dzisiaj zapomniana.

Kuratorka: Karolina Lewandowska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, tematyczna

Spojrzenia 2003. Nagroda Fundacji Kultury Deutsche Bank / 2005 / 2007 / 2009

Wystawa została zorganizowana w ramach IV edycji odbywającego się co dwa lata konkursu Spojrzenia 2009 – Nagroda Fundacji Deutsche Bank na najbardziej interesujących twórców młodej polskiej sceny artystycznej. Prezentuje prace siedmiu artystów nominowanych do nagrody, których dokonania w ciągu ostatnich dwóch lat przyciągnęły szczególną uwagę krytyków i kuratorów.

Kuratorka 2005: Magda Kardasz

Kuratorka 2007: Monika Szewczyk

Kuratorka 2009: Maria Brewińska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, konkursowa

Wystawa prac na koncepcję ekspozycji stałej Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie 2008

11 kwietnia 2008 roku Narodowy Instytut Fryderyka Chopina ogłosił międzynarodowy konkurs pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP na koncepcję ekspozycji Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie. Wystawa w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki jest spełnieniem jednego z wymogów konkursu przedstawienia wszystkich prac konkursowych po ogłoszeniu wyników. Pokazujemy plansze 21 zespołów, które złożyły prace w terminie. Uzupełnieniem ekspozycji jest prezentacja komputerowa, na którą składają się opisy prac konkursowe.

wych, plansze oraz filmowa wizualizacja koncepcji każdego z zespołów biorących udział w konkursie.

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, pokonkursowa

Hotel Polonia. Budynków życie po życiu 2008

Międzynarodowe Biennale Architektury w Wenecji jest największym wydarzeniem architektonicznym na świecie. Odbywa się cyklicznie od 1978 roku, na przemian z międzynarodowym Biennale sztuki. pokazy gromadzą coraz większą liczbę publiczności, ostatnia edycja w 2006 roku przyciągnęła 130 000 zwiedzających, o 15 000 więcej niż poprzednia.

Biennale składa się z międzynarodowej wystawy głównej oraz kilkudziesięciu wystaw narodowych w pawilonach na terenach wystawowych Giardii di Castello oraz w innych miejscach w mieście. Temat tegorocznej wystawy to Out There. Architecture Beyond Building/Architektura poza budynkiem. Kuratorem wystawy głównej został amerykański krytyk i teoretyk architektury, Aaron Betsky.

W Pawilonie Polskim zaprezentujemy wystawę Hotel Polonia. The Afterlife of Buildings/Hotel Polonia. Budynków życie po życiu – projekt kuratorów Grzegorza Piątka i Jarosława Trybusia z udziałem artystów Nicolasa Grosppierre'a i Kobasa Laksy. Koncepcja została wyłoniona w konkursie dla kuratorów rozpisany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Zachętę Narodową Galerię Sztuki.

Kuratorzy: Jarosław Trybuś, Grzegorz Piątek

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, konkursowa

Powinność i bunt. Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie 1944–2004

Wystawa „Powinność i bunt” w galerii Zachęta obejmie okres ostatnich 60-ciu lat ze 100-letniej historii Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. [...] Jubileusz 100-lecia Akademii wypada w roku wejścia Polski do Unii Europejskiej. Tę symboliczną zbieżność chcielibyśmy potraktować jako okazję do podsumowań, ale i dyskusji.

Wystawa ma charakter problemowy. W ujęciu synchronicznym ukazuje dwa oblicza Akademii. Po pierwsze – jako instytucji o oczywistych powinnościach wobec państwa, sztuki, tradycji i kultury narodowej. Po drugie – jako żywego środowiska artystów starych i młodych, którzy w poszukiwaniu nowych koncepcji sztuki buntują się wobec instytucjonalnych powinności, zastanych wzorców i stereotypów.

Kuratorzy: Grzegorz Kowalski, Maryla Sitkowska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, jubileuszowa, historyczna, problemowa

Warszawa – Moskwa/Москва – Баршава 1900–2000 2004

Wystawa [...] jest pierwszą próbą spojrzenia na sztukę XX wieku z obu krajów – bez obciążeń, jakimi nacechowane były wzajemne stosunki do 1989 roku. Szczupłość miejsca nie pozwala na pełną prezentację wielowątkowych polsko-rosyjskich relacji artystycznych tego burzliwego okresu; jest to raczej spojrzenie „z lotu ptaka” ze wskazaniem na obszary nadal mało rozpoznane, a czasem zupełnie nieznanne (jak recepcja Wyspiańskiego w Rosji), które powinny w przyszłości stać się przedmiotem specjalistycznych badań. Układ wystawy, podyktowany z jednej strony rozkładem sal Zachęty, z drugiej zaś – charakterem obiektów, które udało się pozyskać – koncentruje się wokół wybranych zagadnień, ważnych dla poszczególnych historycznych etapów minionego wieku.

Kuratorzy: Anda Rottenberg, Walentin Rodionow, Lidia Jowlewa

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, historyczna

Rewolucje 1968 2008

Rok 1968 to okres kumulacji najróżnorodniejszych napięć politycznych i społecznych. Protesty, zamieszki, rozruchy przetoczyły się właściwie przez cały świat, od Meksyku i Stanów Zjednoczonych, przez Niemcy, Francję, Polskę, Czechosłowację, aż po Japonię (nie omijając Ameryki Południowej). Rok wcześniej we Francji ukazała się książka Społeczeństwo spektaklu Guy Deborda, jednego z założycieli Międzynarodówki Sytuacjonistycznej, określanego mianem „ostatniego wielkiego rewolucjonisty”, która stała się zapowiedzią tych rewolt. [...] Wystawa „Rewolucje 1968” to próba przedstawienia tego okresu poprzez sztukę, z różnych perspektyw: historycznej, dokumentalnej, poprzez interpretacje i reinterpretacje problemów społecznych oraz zjawisk kulturowych charakterystycznych dla tego burzliwego czasu.

Kuratorki: Hanna Wróblewska, Maria Brewińska

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, historyczna

Egocentryczne, niemoralne, przestarzałe. Współczesne wizerunki artystów 2005

Wystawa jest spojrzeniem na współczesną sztukę polską z perspektywy wizerunków artystycznych kreowanych przez samych twórców. Skupiona na współczesnych sposobach autoprezentacji gromadzi przede wszystkim wizerunki z okresu dwóch ostatnich dekad. [...] Spojrzenie na wizerunki kształtowane na gruncie różnych języków i artystycznych ideologii, podyktowane jest potrzebą rozpoznania kryjącej się za nimi problematyki. Z jakimi obrazami i wyobrażeniami artystów, jakiego rodzaju autoprezentacjami mamy do czynienia w sztuce współczesnej? W jaki sposób współczesny artysta kreuje swój wizerunek, w jakie postaci się wciela, jakie oblicze ukazuje publiczności? Jakie postawy kryją się za ciągle aktualną i zauważalną potrzebą wizualnego zaznaczenia własnej obecności? Jak dalece współcześni artyści ulegają pokusie indywidualnych mitologii, na ile poddają własne oblicze presjom kulturowych wyobrażeń? W wymiarze jakich doświadczeń postrzegają swoją obecność?

Kuratorka: Bożena Czubak

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, problemowa

Portret, pejzaż, martwa natura. Od Siemiradzkiego do Czapskiego. Kolekcja Krzysztofa Musiała 2007

Znane prywatne i muzealne kolekcje gościły już wcześniej w murach Zachęty. Były to m.in.: kolekcja Toma Podła, kolekcja dzieł z Lwowskiej Galerii Sztuki i obrazy Józefa Czapskiego ze szwajcarskiej kolekcji Richarda Aeschlimanna. Kolejnym prezentowanym przez nas znakomitym zbiorem dzieł sztuki jest zgromadzona w ostatnich latach kolekcja Krzysztofa Musiała, jedna z największych i najciekawszych prywatnych kolekcji sztuki polskiej. Obejmuje ponad 700 dzieł powstałych od połowy XIX wieku aż po czasy współczesne.

Kuratorka: Julia Leopold

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, kolekcji

To nie jest wystawa 2008

Projekt „To nie jest wystawa” został przygotowany w oparciu o doświadczenia kuratorów zbiorów w opiece nad kolekcją Zachęty i skierowany jest do tych, których codzienna praca zmierza do zachowania dzieła sztuki. Jest to również okazja, aby zobaczyć pracę w galerii od „kuchni”. Przez dwa miesiące sale ekspozycyjne Zachęty staną się miejscem pracy z obiektami, takimi jak skomplikowane w montażu instalacje, prace wielkoformatowe trudne do przechowywania i transportu czy obiekty problematyczne w konserwacji. Będziemy opracowywać dokumentację i formułować zalecenia konserwatorskie, fotografować i filmować montaż. Spotkamy się z artystami, aby porozmawiać o ich warsztacie i koncepcji twórczej.

Kuratorki: Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, Joanna Pużyńska-Egit

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, kolekcji

Siusi w torcik. Prace ze zbiorów Zachęty Narodowej Galerii Sztuki 2009

SIUSIU W TORCIK to piąta już prezentacja wyboru prac ze zbiorów Zachęty. Na wystawie zobaczymy rzadko pokazywane lub nigdy dotąd nie prezentowane dzieła. Kurator pokazu – Karol Radziszewski – dokonał ich subiektywnej selekcji oraz reinterpretacji, umieszczając je w nowych, nieraz zaskakujących kontekstach.

SIUSIU W TORCIK to cytat zaczerpnięty od klasyka polskiego konceptualizmu, Edwarda Krasińskiego. Artysta napisał kiedyś krótki wierszyk: „COŚ MNIE KORCI / ABY ZROBIĆ / SIUSIU W TORCIK”

Kurator: Karol Radziszewski

Odpowiedź: wystawa zbiorowa, kolekcji

Jerzy Nowosielski Malarstwo 2003

O prezentacji prac Jerzego Nowosielskiego, której formuła w sposób najbardziej adekwatny oddałaby złożony charakter jego twórczości, myśleliśmy już od dawna. Przypadająca na ten rok 80. rocznica urodzin Profesora stała się dodatkowym impulsem do retrospektywnego spojrzenia na jego sztukę i zrealizowania planowanego już od dawna projektu.

Kurator: Andrzej Starmach

Odpowiedź: wystawa monograficzna, jubileuszowa

Arka Wilkonia 2006/2007

Wystawa „Arka Wilkonia” prezentowana w grudniu i styczniu w Zachęcie zbiega się z jubileuszem 50-lecia twórczości jej autora.

Obok najważniejszych ilustracji książkowych w dorobku artysty, zaprezentujemy nie przeznaczone do druku rysunki wykonane w technikach wodnych oraz wybrane rzeźby z polichromowanego drewna i metalu, począwszy od małych form (ryb i ptaków), powstałych w połowie lat 90., po najnowsze, nie pokazywane dotąd prace – duże figury zwierząt. Tytułowe dzieło – monumentalną Arkę – artysta wykonał specjalnie na wystawę w Zachęcie.

Kuratorka: Joanna Egit-Pużyńska

Odpowiedź: wystawa monograficzna, jubileuszowa

Podsumowanie

Po zakończonych ćwiczeniach nauczyciel przypomina terminy: Biennale, Documenta. Do jakiego typu poznanych wystaw można zaliczyć te prezentacje?

Nauczyciel powtarza przerobiony na zajęciach materiał: przypomina różne sposoby ekspozycji oraz pracę ich twórcy, czyli kuratora. Zachęca do odwiedzania wystaw i analizowania ich pod kątem opowiedzianej historii.

Praca domowa – kuratorskie poszukiwanie

Na zakończenie zajęć nauczyciel podejmuje z uczniami rozmowę na temat: „Jaką wystawę możemy zorganizować”. Istotny jest tutaj aspekt wyboru wspólnego tematu. Może być to projekt wystawy problemowej, tematycznej, historycznej lub jubileuszowej (np. portret w sztuce współczesnej). Uczniowie podejmują dyskusję, namawiając innych i argumentując swoje propozycje. Pomocne może być przeprowadzenie głosowania.

Praca w domu to dopasowanie dzieł sztuki do wybranego przez klasę tematu. Każdy uczeń ma za zadanie zaproponowanie jednej pracy oraz przygotowania argumentów mówiących o konieczności umieszczenia wskazanego dzieła na wspólnej wystawie. Źródłem poszukiwań mogą być albumy, podręczniki, książki oraz Internet. Na kolejnej lekcji nauczyciel wraz z uczniami może podjąć próbę ułożenia prac w odpowiedniej kolejności i stworzenia kuratorskiej historii.

Bibliografia:

„Przestrzeń publiczna dla sztuki”, red. M.A.Potocka, Kraków Wiedeń 2003.

„Muzeum Sztuki”, red. M. Popczyk, Kraków 2005

Matt G., „Muzeum jako przedsiębiorstwo”, Warszawa 2006.

„Muzeum jako świetlany przedmiot pożądania”, katalog wystawy, Muzeum Sztuki, Łódź 2007.

Wójtowicz E., „Net art.”, Kraków 2008.

„Piękno w sieci”, red. K. Wilkoszewska, Kraków 1999

„Estetyka wirtualności”, red M. Ostrowickiego, Kraków 2005.

Michał Ostrowicki, Wirtualne realis. Estetyka w epoce elektroniki, Kraków 2006.

Jach A., „Street art jako aktywność społeczna”, [w:] „Czas Kultury”, nr 1 2008, s. 46-55.

Kaliś N., „Na ulicy i w necie, czyli dynamika polskiego street artu”, [w:] „Arteon” nr 7, 2008.

„Sztuka w mieście. Zewnętrzna Galeria AMS 1998-2002”, red. M.Krajewski, Warszawa, Wrocław, Kraków, Gdańsk